

Verkondiging 2 juni – Genesis 2: 1-3 en Marcus 2:23-3:6

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Ik zou liegen als ik zou zeggen dat de zondag voor mij echt een rustdag is. Een dienst leiden, of ik het helemaal werk zou noemen, weet ik niet, maar rustgevend is het ook niet. Wel zijn er andere dingen waar ik graag vrij van ben op zondag.

Een aantal jaar geleden werden wij op zondagmiddag gebeld door een woonwinkel. Of er iets geleverd was of dat het naar aanleiding van een vraag was, weet ik niet meer. In ieder geval, ik zag dat ze gebeld hadden en luisterde de voicemail af. Ik herinner mij goed hoe ik mij voelde: nu even niet... Gun mij deze dag rust om niet bezig te hoeven zijn met de kleur van de bank, van gordijnen of wat dan ook...

Verlangen naar rust, dat gevoel kun je vaak voelen. Dat je behoefte hebt aan even niets, want wij moeten zoveel. Van anderen en misschien nog het meest van ons zelf. Werk dat veel van je vraagt. Zorgtaken die op je wachten, soms kan je vrijwilligerswerk erg veeleisend zijn. Dat je denkt: mag er alsjeblieft even rust zijn!

Rust, het heeft niet alleen te maken met vrij zijn van je werk of zorgtaken. Je kunt op de bank zitten met niets om handen, maar je toch onrustig voelen. Dat er gedachten zijn die je opjagen. Die jou geen rust gunnen. Je voortdrijven. Kom daar maar eens van los.

Rusten, in de Bijbelverhalen van vandaag gaat het daarover. God die op de zevende dag rustte en Jezus die met anderen in gesprek is over de invulling van de rustdag, van de sabbat. Ze hebben een discussie over: wanneer rust je?

‘Op de zevende dag rustte Hij [God] van het werk dat Hij gedaan had. God zegende de zevende dag en heilige die, want op die dag ruste Hij van heel zijn scheppingswerk.’ Dit zijn de laatste woorden van het scheppingsverhaal dat aan het begin van de Bijbel staat. Hiermee sluit het af. Het is de vraag of het belang van deze woorden, de plaats daarvan, in het scheppingsverhaal wel voldoende gezien is.

Misschien is onwillekeurig de aandacht in het verleden naar iets anders in het scheppingsverhaal uitgegaan, naar wat er gebeurde op de zesde dag. Toen maakte God de mens. Hij schiep hem als zijn evenbeeld, mannelijke en vrouwelijke, en gaf de mens een opdracht. Hij moest de aarde bevolken, haar onder zijn gezag brengen en heersen over ‘de vissen van de zee en de vogels van de lucht, over het vee, over heel de aarde en over alles wat daarop rondkruipt.’

Onder zijn gezag brengen, heersen, dat is de werkende mens, een die druk bezig is. Zijn handen vol heeft aan de aarde. Die lijkt sterk op de moderne mens, op ons, die de aarde en de schepping naar z'n hand zet. Alles ten dienste van ons. Druk, druk, bezig, bezig.

Als je op die werkende mens de nadruk legt, mis je wat het scheppingsverhaal bijzonder maakt in vergelijking met andere vertellingen over het ontstaan van de wereld. Overal op aarde vind je die, ook bij de omliggende volken van Israël. In die verhalen wordt er strijd geleverd tussen goden en er is er een die wint. Die verhalen

sluiten mee af met een lofzang op de macht, op het koningschap van die god. Die god is ook het fundament voor de orde op aarde. Staat daar garant voor.

Wij horen tot slot geen lofzang op God: op die plaats lezen wij over de Eeuwige die rust. Die geniet van wat Hij tot stand heeft gebracht. Die rust is ook het fundament voor de orde op aarde. Geeft structuur aan het leven. Die zevende dag wijst de werkende, de heersende mensen zijn plaats. De voltooiing van de schepping vindt plaats in de rustdag.

In die woorden uit Genesis zit geen aanwijzing waarin gezegd wordt, dat de mens net als God op de zevende dag moet rusten. Op andere plaatsen in het Oude Testament vind je die regel wel, bijvoorbeeld in de Tien Geboden: 'Houd de sabbat in ere als een heilige dag, dan mag u niet werken. Want in zes dagen heeft de HEER de hemel en aarde gemaakt en op de zevende dag rustte Hij.'

'Dan mag u niet werken...' Dat brengt ons bij het andere verhaal, over Jezus die in discussie is met Joodse leiders, farizeeën. Waar zij het over eens zijn, is het gebod dat God gegeven heeft, dat je moet rusten op de sabbat, de zevende dag. Dat staat buiten kijf, alleen hoe moet je dat invullen? Wat is niet werken? Waarvan moet je je dan allemaal onthouden? Daar verschillen de meningen over.

Over die farizeeën die Jezus aanspreken, kun je negatief doen, dat het zure mensen zijn die het voor een ander graag moeilijk maken. Daarmee doe je hen geen recht. Eerder is er bij hen een positief verlangen om God op een juiste manier te willen dienen. Helaas kan het dan ook misgaan. Daarvan horen wij twee voorbeelden. Mogen de leerlingen wel aren plukken en deze tussen hun handen fijn maken? Is dat geen werken? Wat te denken van iemand genezen, moet je dat ook niet zien als arbeid? Houden de leerlingen en Jezus zelf zich wel aan Gods gebod?

Jezus neemt daarover een standpunt in, daarbij sluit hij aan bij sommige Joodse stemmen uit die dagen. Hij blijft binnen het Joodse denken en schrijft de sabbat zeker niet af. Jezus geeft aan wat in zijn ogen geen werken is: dat wat de leerlingen doen en ook hijzelf verricht geen arbeid met het genezen van die man. Wat geldt bij alle regels rond de rustdag, is: 'De sabbat is er voor de mens, en niet de mens voor de sabbat.' Het is een dag om te rusten en genieten.

De zevende dag als bekroning van schepping, een dag om niet te werken, om te rusten. Een dag die er is voor de mens.

Van het belang van een dag rust, van rusten is iedereen wel overtuigd. Weinigen zullen de noodzaak van even rustig aan te doen ontkennen. Hoewel wij het allemaal weten, vinden wij het ontzettend lastig om ernaar te leven. Je kunt zelfs anderen tips geven: 'Zou je het eens wat rustiger aan doen?' en zelf in een razend tempo doorleven. Het zijn de normen van anderen en die van onszelf die ons voortdrijven, door, door, verder, verder.

Het is belangrijk om bij die normen stil te staan. Wij leven in een samenleving waarin vrijheid, maximale vrijheid, de boventoon voert. Je moet kunnen winkelen wanneer jij dat wilt, je moet je zaak kunnen openen als het jou schikt. Die vrijheid kan op

gespannen voet komen te staan met de rust van een ander. Die vrijheid kan anderen onvrij maken, dat die gedwongen wordt om door te gaan.

Het zijn mogelijk normen uit het geloof die ons voortdrijven. De werkende mens die altijd bezig is, in de weer moet zijn. Niet mag stil zitten, maar zich nuttig moet maken. Je kunt het zelfs combineren met een rustdag: zes dagen heel hard doorgaan, even rust en dan door... Al betwijfel ik dan of je dan de kern van de rustdag te pakken hebt.

In die woorden uit Genesis wordt ons een norm aangereikt, om op een andere wijze het leven te ordenen. Niet vanuit werken, maar vanuit rusten. De zevende dag waarmee het leven, de wereld geordend wordt. Natuurlijk weet ik wel dat onze zondag niet die zevende dag is: dat is een zaterdag. Toch haalt het daarmee niet de waarde weg. Misschien kun je zeggen dat juist onze zondag, de eerste dag van de week, laat zien dat rusten voorafgaat aan werken.

Deze week herlas ik een mooi stukje van een Joodse rabbijn over de sabbat, de zevende dag: 'Sabbat is tegengif voor het gouden kalf [dat is: als geld regeert], omdat het de dag is waarop wij stoppen met denken aan de *prijs* van dingen en ons in plaats daarvan gaan concentreren op de *waarde* daarvan. [...] Het is een dag die gewijd is aan het vieren van de dingen die waarde hebben, maar geen prijs. Mannen zingen een lofzang voor hun vrouw. Ouders zegenen hun kinderen. We nemen de tijd om samen met familie en vrienden te eten. [...] We luisteren samen naar de Thora en herinneren elkaar aan het verhaal waarvan wij deel uitmaken. Wij bidden samen en danken God voor alle zegeningen.'

Wat mij hierin aansprak, was het onderscheid dat hij maakt tussen prijs en waarde en dat wij een dag hebben waarop wij de waarde van dingen die geen prijs hebben kunnen vieren. Daarmee haal je ook de benauwdheid weg die in het verleden rond de zondag heeft gehangen. Al die strikte regels over wat wel of wat niet mag. Je belandt dan in de wereld van die discussie tussen Jezus en de farizeeërs. Is het nou wel of niet werken? Je raakt dan weg van de rustdag als geschenk van God aan ons.

Met ons rusten, met de rustdag kunnen wij vieren wat voor ons van waarde is, wat er echt toe doet. Het samenkomen als gemeente hoort daar voor mij wel bij. Dat wij met elkaar het goede vieren, in ons lied, in de gebeden. Gods liefde, hoe Hij zich kenbaar maakte in Jezus Christus, hoe Hij bij ons is met zijn Geest. Zo met ons meegaat.

Het goede zit in familie en vrienden, die om je geven. Dat je dat viert. Ook de schepping kun je vieren. Dat is bij uitstek iets waarvan je de waarde niet in geld kunt uitdrukken. Al probeert de heersende mens dat wel soms: alles moet in geld gevangen worden. Rusten als het genieten van Gods goede schepping.

Stilstaan bij wat van waarde is, dat is niet enkel gekoppeld aan een dag, maar zou met ons mee moeten gaan, elke dag weer. Ik denk dat, als je er vaker bij stilstaat, je leven er ook anders uit gaat zien. Dat er meer rust komt, omdat je andere keuzes maakt. Vaker halthoudt en niet doorgaat.

'Op de zevende dag rustte God van het werk dat Hij gedaan had. God zegende de zevende dag en heiligde die, want op die dag rustte Hij van heel zijn scheppingswerk.' Zo ordende de Heer onze wereld, met rust als fundament.

Amen